

Bazy danych - wykład I

dr inż. Olga Siedlecka-Lamch

Instytut Informatyki Teoretycznej i Stosowanej
Politechnika Częstochowska

Luty 2018 roku

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

- Kontakt:
  - mail: olga.siedlecka@icis.pcz.pl
  - strona: <http://icis.pcz.pl/~olga>
  - konsultacje: na stronie (po wcześniejszym umówieniu drogą mailową)
- Zaliczenie wykładu - test na ostatnim wykładzie.

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

Wykład:

- Wprowadzenie do baz danych
- Relacyjny model danych
- Wprowadzenie do języka SQL
- DML - zapytania złożone i modyfikacja danych
- Etapy projektowania bazy danych - normalizacja
- Model związków encji
- Modelowanie logiczne
- Projekt fizyczny - DDL - definiowanie, modyfikacja i usuwanie struktur danych
- Transakcje w bazach danych
- Optymalizacja zapytań
- Podstawy administracji

Fundamenty:

- C. J. Date, Wprowadzenie do systemów baz danych, WNT - W-wa, (seria: Klasyka Informatyki), 2000
- C. J. Date, SQL and Relational Theory. How to Write Accurate SQL Code. 3rd Edition, O'Reilly Media, 2015
- J. D. Ullman, Systemy baz danych, WNT - W-wa, 1998
- J. D. Ullman, J. Widom, Podstawowy wykład z systemów baz danych, Helion, 2011 (seria: Klasyka Informatyki)
- H. Garcia-Molina, J. D. Ullman, J. Widom, Implementacja systemów baz danych, WNT, 2003 (seria: Klasyka Informatyki)
- P. Beynon-Davies, Systemy baz danych (wyd. 3 zmienione i rozszerzone), WNT - W-wa, 2003
- M. J. Hernandez, Projektowanie baz danych dla każdego. Przewodnik krok po kroku, Helion, 2014

Praktyka:

- J. Price, Oracle Database 12c i SQL. Programowanie, Helion 2015
- T. Nield, Pierwsze kroki z SQL. Praktyczne podejście dla początkujących, Helion 2016
- J. L. Viescas, D. J. Steele, B. G. Clothier, Mistrzowski SQL. 61 technik pisania wydajnego kodu SQL, Helion 2017
- M. Lis, SQL. Ćwiczenia praktyczne. Wydanie III, Helion, 2014
- D. Tow, SQL optymalizacja, Helion, 2004
- M. Lentner, Oracle 9i Kompletny podręcznik użytkownika, PJWSTK - W-wa, 2003
- J. Gennick, SQL leksykon kieszonkowy, Helion 2010
- L. Banachowski, A. Chądzyńska, K. Matejewski, Relacyjne bazy danych. Wykłady i ćwiczenia, PJWSTK - W-wa, 2004.

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

- <http://www.ploug.org.pl/>
- <http://www.oracle.com/technology/documentation/index.html>
- http://wazniak.mimuw.edu.pl/index.php?title=Bazy_danych

Bazy wokół nas

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

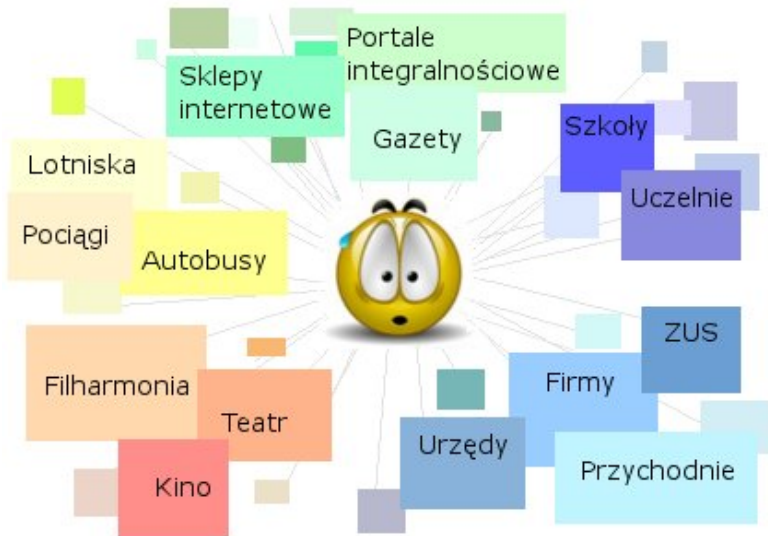
Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

Baza danych w różnych aspektach:

- aspekt składniowy i operacyjny - baza danych to spójny zestaw danych i metadanych, posiadających zdefiniowaną strukturę, na których można wykonać operacje wyszukiwania i aktualizacji;
- aspekt semantyczny - baza danych jest odwzorowaniem świata rzeczywistego;
- aspekt pragmatyczny - tworzona do określonych zadań, w celu szybkiego uzyskiwania informacji.

Baza danych

to uporządkowany zbiór logicznie powiązanych ze sobą informacji, której zadaniem jest odwzorowanie fragmentu rzeczywistości w sposób spójny, ułatwiający przechowywanie i przeszukiwanie danych.

Dane przechowywane w bazie danych muszą spełniać następujące warunki:

- zgodność z rzeczywistością
- trwałość

Poprawnie zaprojektowana baza danych:

- 1 jest zorganizowana zgodnie z określonym modelem danych
- 2 nie zawiera zbędnych powtórzeń
- 3 zawiera spójne dane
- 4 zapewni efektywne przetwarzanie danych
- 5 zapewni niezależność danych
- 6 zapewni trwałość danych
- 7 zapewni współbieżny, autoryzowany dostęp

1. Modele danych

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

Model danych

- metajęzyk do mówienia o danych i systemach bazodanowych
- sposób rozumienia organizacji danych
- ogólne założenia dotyczące architektury bazy danych
- teorie matematyczne dotyczące struktur danych i dostępu do danych

2. Redundancja

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

Redundancja

(łac. redundantia - powódź, nadmiar, zbytek), inaczej nadmiarowość w stosunku do tego, co konieczne lub zwykłe. Określenie może odnosić się zarówno do nadmiaru zbędnego lub szkodliwego, niecelowo zużywającego zasoby, jak i do pożądanego zabezpieczenia na wypadek uszkodzenia części systemu.

3. Spójność danych

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

Spójność

stan bazy danych zgodny ze stanem reprezentowanego przez nią fragmentu rzeczywistości

Spójność bazy danych występuje gdy:

- spełniono ograniczenia integralnościowe
- zbiór danych odczytanych przez pojedyncze polecenie pochodzi z tego samego momentu w czasie
- zbiór danych odczytanych przez wszystkie zapytania w pojedynczej transakcji, pochodzą z tego samego momentu w czasie
- błędy, awarie i anomalie nie powodują zmiany stanu bazy

4. Efektywne przetwarzanie danych

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

Efektywne przetwarzanie danych jest rozumiane jako:

- efektywny dostęp do danych
- optymalizacja metod dostępu do danych
- niezależność od fizycznych metod dostępu

5. Niezależność danych

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

Niezależność fizyczna danych

występuje, gdy zmiana rozmieszczenia fizycznego i organizacji danych powoduje jedynie zmianę definicji odwzorowania między poziomem pojęciowym a poziomem fizycznym.

Niezależność logiczna danych

występuje, gdy zmiany w strukturze logicznej danych nie powodują zmian na poziomie fizycznym.

6. Trwałość danych

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

Trwałość danych

oznacza długi czas życia danych, a także ich niezależność od działania aplikacji i platformy sprzętowo-programowej.

7. Dostęp do danych

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

Autoryzacja

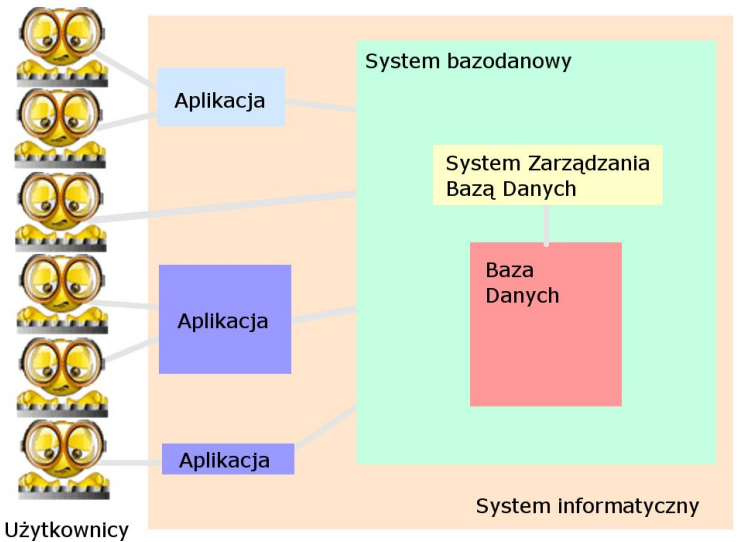
dostęp do danych mają jedynie uprawnieni użytkownicy, których tożsamość jest weryfikowana hasłami dostępu.

Współbieżność

wielu użytkowników ma jednoczesny dostęp do tych samych danych.

System informatyczny

- Bazy danych - wykład I
- dr inż. Olga Siedlecka-Lamch
- Organizacyjne
- Wprowadzenie
- Cechy bazy danych
- SZBD
- Modele danych
- Architektura systemu baz danych
- Podział systemów baz danych

- Fizyczne struktury do przechowywania danych:
  - pliki uporządkowane, haszowane, zgrupowane
  - indeksy drzewiaste i bitmapowe
- Metody dostępu:
  - połowienie binarne
  - haszowanie statyczne i dynamiczne
  - algorytmy łączenia, sortowania i grupowania
- Składniowe i kosztowe metody optymalizacji dostępu

System zarządzania bazą danych - SZBD

(ang. database management system - DBMS) jest zorganizowanym zbiorem narzędzi, umożliwiającym gromadzenie, utrzymywanie i administrowanie trwałymi i masowymi zbiorami danych.

SZBD oferuje:

- język do obsługi i definiowania danych, zarządzania systemem oraz transakcjami
- spójność i bezpieczeństwo danych
- szybki dostęp do danych
- współbieżność dostępu
- niezależność danych

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

- administracja danymi
- różnorodność interfejsów
- efektywne składowanie i przetwarzanie danych

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

- Oracle
- IBM DB2
- Microsoft SQL Server

- PostgreSQL
- MySQL
- SQLite

Proces tworzenia bazy danych

- analiza wymagań dziedziny modelowej
- modelowanie koncepcyjne (UML, diagramy związków-encji)
- modelowanie logiczne (wybranie zbioru zasad określających sposób posługiwania się danymi)
- modelowanie fizyczne (dostosowanie do konkretnego SZBD)
- implementacja modelu w ramach SZBD

Etapy tworzenia bazy danych

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

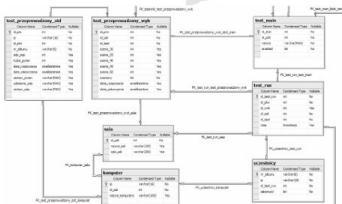
Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

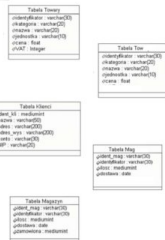
Podział
systemów baz
danych

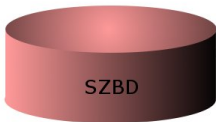
modelowanie koncepcyjne

modelowanie logiczne

modelowanie
fizyczne
i implementacja

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

Model sieciowy

model związków encji ograniczony do związków binarnych typu jeden do wielu. Operuje pojęciami typów rekordów i typów kolekcji (opisów związków jeden do wielu między dwoma typami rekordów). (model archaiczny)

Model hierarchiczny

model sieciowy przekształcony do postaci drzewa. Przechowuje dane na zasadzie rekordów nadrzędnych-podrzędnych. (model archaiczny)

Model semistrukturalny

model oparty na drzewach (wykorzystanie XML).

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

Model relacyjny

dane są prezentowane jako relacje. Relacje posiadają atrybuty o wartościach atomowych. Wykorzystuje operatory algebry relacyjnej. Zapewnia integralność danych poprzez zastosowanie kluczy.

Model obiektowy

reprezentacja bazy jako zbioru obiektów posiadających pola i metody. Zapewnia hermetyzację, hierarchizację, mechanizmy dziedziczenia, kolekcji, itp.

Model relacyjno-obiektowy

łączy cechy dwóch powyższych modeli.

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

Trzy poziomy architektury ANSI/SPARC

- Poziom wewnętrzny - dotyczy fizycznego przechowywania danych
- Poziom zewnętrzny - dotyczy sposobu w jaki poszczególni użytkownicy widzą dane
- Poziom pojęciowy - pośredniczący pomiędzy powyższymi poziomami

Architektura systemu baz danych

Bazy danych - wykład I

dr inż. Olga Siedlecka-Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

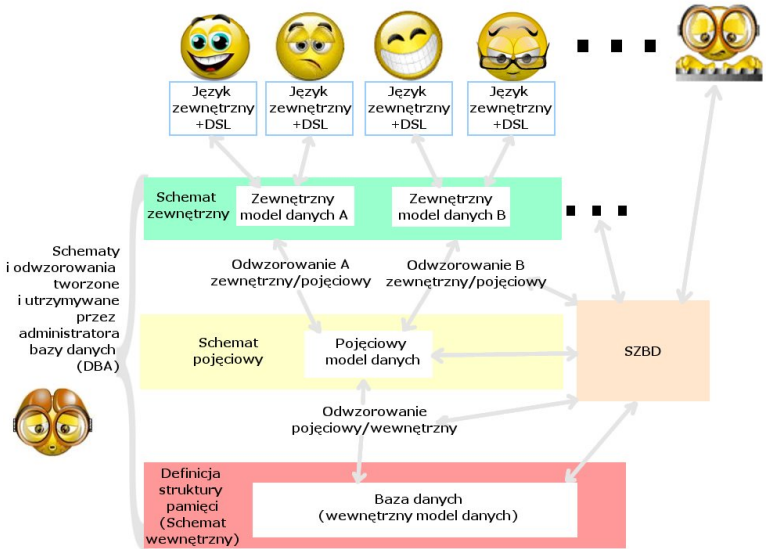
Cechy bazy danych

SZBD

Modele danych

Architektura systemu baz danych

Podział systemów baz danych

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

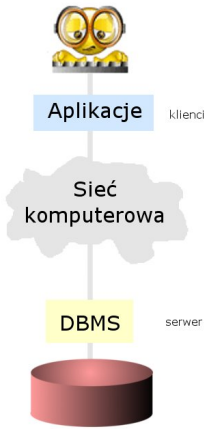
Podział
systemów baz
danych

Rola administratora bazy danych:

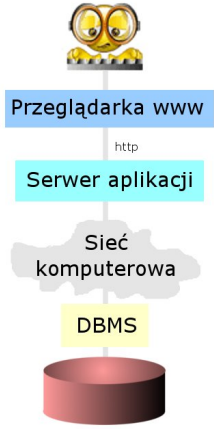
- definiowanie schematu pojęciowego
- definiowanie schematu wewnętrznego
- łączność z użytkownikami
- definiowanie reguł bezpieczeństwa i integralności
- określanie procedur archiwizowania i odzyskiwania danych
- śledzenie wydajności i reakcja na zmiany

Architektura komunikacyjna

- Bazy danych - wykład I
- dr inż. Olga Siedlecka-Lamch
- Organizacyjne
- Wprowadzenie
- Cechy bazy danych
- SZBD
- Modele danych
- Architektura systemu baz danych
- Podział systemów baz danych

Architektura klient - serwer

Architektura trójwarstwowa

Podział systemów baz danych

Bazy danych -
wykład I

dr inż. Olga
Siedlecka-
Lamch

Organizacyjne

Wprowadzenie

Cechy bazy
danych

SZBD

Modele
danych

Architektura
systemu baz
danych

Podział
systemów baz
danych

